

פרוש שיכמי, פרוש נקפי, פרוש קיזאי, פרוש מדוכיא, פרוש מה חובתי ואעשנה, פרוש מאהבה, פרוש מיראה.

ומבאר הגמרא מה הם שבעת הפרושים:

א. פרוש שיכמי — זה העושה מעשה שכב, כשם שאנשי שכם מלו עצמם שלא לשם שמים, כך הנהגת הפרישות שלו היא לשם הנאתו בלבד, שיכבדוהו בני אדם.

ב. פרוש נקפי — זה המנקה את רגליו, שמהלך בצורה שאינו מגביה את רגליו אלא גוררם עקב אחר אגודל, ואצבעות רגליו נוקפים אבנים שבדרך.

ג. פרוש קיזאי —

אמר רב נחמן בר יצחק: זה המקיז דם לכתלים. שהולך ועושה עצמו כמי שעוצם עיניו מלהסתכל בנשים, וראשו נתקל בכתלים, וניקז ממנו דם.

ד. פרוש מדוכיא —

אמר רבה בר שילא: דמשפע כי מדוכיא. הולך כפוף ומשופע כמו מדוך מכופף, העשוי בצורת פטיש.

ה. פרוש המכריז ושואל תמיד "מה חובתי, ואעשנה".

והוינן בה: הא הרי פרישות שכזאת — פרישות מעליותא מעולה היא, שהרי הוא מבקש ללמוד את מה שאינו יודע עדיין?!?

ומשנינן, אלא המדובר בפרוש דאמר: מה חובתי תו, ואעשנה! שמראה את עצמו כמי שכבר קיים הכל, ומכריז ואומר: מה עלי עוד לעשות!?

חדשיו" שאמר התנא שהוא ממבלי עולם? הכא תרנימו, כאן, בבבל, ביארו: זה תלמיד חכם המבעט ברבותיו, ולכן הוא נקרא "קטן שלא כלו לו חדשיו", כמשל לכך שימיו מתקצרים.

רבי אבא, בארץ ישראל, אמר: זה תלמיד שלא הגיע להוראה, ובכל זאת מורה.

דאמר רבי אבהו אמר רב הונא אמר רב:

מאי דכתיב [משלי ז] לגבי אשה זרה המכשילה אנשים בעבירה, והרי זה כמשל לתלמיד שאינו נוהג כשורה —

"כי רבים חללים הפילה, ועצומים כל הרוגיה".

"כי רבים חללים הפילה", מלשון נפל, שנולד לפני זמנו — זה תלמיד חכם שלא הגיע להוראה, וכבר מורה.

"ועצומים כל הרוגיה" — זה תלמיד חכם שהגיע להוראה, ואינו מורה!

כב-ב ועד כמה יש לו להמתין עד שיורה הלכה?

עד הגיעו לגיל ארבעין שנין.

ותמהה הגמרא: איני!

והא רבה, שנפטר צעיר, בגיל ארבעים, אורי, הורה הלכות!?

ומתצת: מותר להורות עוד לפני הגיל הזה, בשוין, אם הוא וגדול העיר שוים בחכמתם, או כשאיין מבוגר ממנו היכול להורות בעיר.

שנינו במשנה: ומכות פרושין וכולי. תנו רבנן: שבעה פרושין הן —

מותו: אל תתיראי מן הפרושין, החכמים, שלחמתי בהם, כי הם לא יינקמו ממך ומבניך עבורי, אלא ישאירו לך ולבנייך את כס המלוכה.

ולא ממני שאינן פרושין, הצדוקים, שהם אוהבי [שנעשה ינאי צדוקי].

אלא תתיראי מן הצבועין, שדומין לפרושין, שמעשיהן כמעשה זמרי, ומבקשין שכר כפנחס.

מתניתין:

רבי שמעון אומר: אין זכות תולה במים המאירים!

ואם [שאם] אתה אומר: (1) הזכות תולה במים המרים, נמצא —

א. שמדחה אתה את כח המים בפני הנשים השותות, שלא יהו יראות מהם להודות שהיא טמאה, ויימחה שם הקדוש על המים.

ב. ומוציא אתה שם רע על הטהורות ששתו, לפי ששאומרים עליהן העולם "טמאות הן, אלא שלא בדקו אותן המים משום שתלתה להן זכות!"

רבי אומר: הזכות תולה במים המאירים, ואינה יולדת ואינה משבחת, (2) אלא

ו. פרוש מאהבה, שעבודת ה' שלו היא מאהבת שכר המצוות, ולא מאהבת קיום מצות ה'.

ז. פרוש מיראה של העונש.

כי קיום המצוות צריך להעשות למען קיום המצוות שציוונו הקב"ה, ולא לשם קבלת שכר [שסופו לבוא], או מחמת יראת העונש.

[וכתב המאירי: כללו של דבר: כל הבודל מדרכי העולם משום כוונתו לדרכי העולם, ולא לשם שמים, הרי זה כבורח מן העולם, ולמעשה הוא רודף אחריו!]

אמרו ליה אבוי ורבא לתנא: לא תיתני פרוש מאהבה פרוש מיראה!

משום דאמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

אמר רב נחמן בר יצחק: דמטמרא מטמרא, הנסתרות מבני אדם, נסתרות הן רק מהם, ודמוגליא מוגליא, והנגלות להם, נגלות הן.

אך בי דינא רבה, לפני בית דינו הגדול של הקב"ה הכל גלוי, ליתפרע מהני דחפו גונדי, להפרע מאותם המכסים עצמם בטליתות אך בסתר אינם נוהגים כשורה.

אמר לה ינאי מלכא לדביתהו, לאשתו, לפני

1. מחסר ומחשיך, הגוון החסר נקרא "דיהא" בלשון משנה.

2. שלא כסוטה שנמצאה טהורה, שהיא יולדת ומשבחת.

1. נתבאר על פי גירסת רש"י וביאורו לעיל ו א. אבל הרמב"ם בפירושו המשניות גרס "מדהא", וכתב: "ולשון מדהא בלשונם, הוא מראה עכור, אשר לא יהיה חזק הלובן, ולא יהיה לה בהירות ולא בהקות", ובלשוננו: "צבע דהוי"; וכן כתב הרע"ב "מדהא אתה את המים:

בכלי שרת, הרי היא ככל המנחות שנטמאו עד שלא קדשו בכלי, ותפרה, ויביא בדמיה אחרת. לפי שכלי שרת בלבד מקדש אותה קדושת הגוף, אבל קדושת פה במנחות אינה עושה אלא "קדושת דמים" בלבד. (4)

ואם נטמאה מנחתה משקדשה קדושת הגוף בכלי שרת, הרי היא ככל המנחות (5)

מתנוונה והולכת [מכחשת והולכת]. ולפוף, שהיא מתה באותה מיתה של ציבוי בטנה וניפול הירך. (3)

אם נטמאת מנחתה של הסוטה, הרי דינה חלוק:

אם נטמאה עד שלא קדשה "קדושת הגוף"

הקרבן על ידי לינת לילה] ותצא לבית השריפה". ופירש שם ב"חזון יחזקאל", שהתנא של התוספתא סובר, שכל הפסולים הנשרפים טעונים עיבור צורה תחילה קודם שיישרפו [ואפילו פיגול]. אבל אנו לא סוברים כך, אלא כל ש"פסולו בגופו" [כמנחה שנטמאת], "ישרף מיד, ואינו טעון עיבור צורה, וכמבואר בפסחים לד א ופב ב: "זה הכלל, כל שפסולו בגופו יישרף מיד". וראה מה שכתב בזה ב"מנחה חריבה" עמוד יז מדפי הספר.

ואולם ראה לעיל ו ב שהובאה ברייתא זו בשינוי לשון, ולא נזכר שם "תעובר צורתה". ובהלכה ב שם נזכר דין "איני שותה" שמנחתה מתפזרת — והיינו נשרפת, לפי פירוש רש"י לעיל כ א — ולא נזכר שם "תעובר צורתה".

ג. ובשאר המנחות הנשרפות שבמשנתנו, צידד ה"דבר שאול" סימן לח אות א, שהן טעונות עיבור צורה, כי אלו אין "פסולן בגופן" אלא "פסול מחמת דבר אחר", שהן טעונות עיבור צורה תחילה, כמבואר בפסחים שם.

ואולם הרמב"ם לא הזכיר "עיבור צורה", וראה תוספות ביבמות ק א שכתבו על המשנה לעיל כ א גבי איני שותה או שנטמאת [שהן מכלל המנחות הנשרפות שבמשנתנו]: דהא מתפזרין היינו נשרפין, דהא פסולו בכעלים, ואמרינן בפרק כיצד צולין [שם]: "כל שפסולו בדם ובכעלים, תעובר צורתו ויוצא לבית השריפה".

3. לעיל בגמרא ו א נחלקו רב ששת ורב יוסף, אם תנא קמא סובר אף הוא ש"מתנוונה והולכת", או שמא רבי הוא הסובר כן, ואין חכמים מודים לו; אבל במה שאמר רבי "לסוף היא מתה באותה מיתה", פירש רש"י שם, שבזה ודאי נחלק עליו תנא קמא.

וראה בתוספות שם ד"ה א, שהקשו: אם תמצוי לומר שאפילו לתנא קמא היא מתנוונה והולכת, אם כן האיך אמר רבי שמעון "מדחה אתה את המים"? והרי יראו שמתנוונה?! וראה מה שביארו שם.

4. על פי רש"י לעיל יד ב ד"ה אין מקדשין. וראה מה שצויין שם בהערה 6 מדברי הראשונים והאחרונים בענין זה.

5. א. העירו האחרונים: למה צריך להשמיענו שמנחה זו היא "ככל המנחות", וכי למה היה עולה בדעתנו שלא תהיה כמותן [ולשון זה מצינו גם בברייתא לעיל ו ב לגבי מת הבעל או שהיא מתה: "קדש הקומץ ולא הספיק להקריבו עד שמת הוא או עד שמתה היא, הרי היא ככל המנחות ותשרף"; קרב הקומץ ולא הספיק לאכול שיריים עד שמת הוא או שמתה היא, הרי היא ככל המנחות ותאכל!"]?

וראה מה שכתבו ב"חזון יחזקאל" על התוספתא [סוטה פרק ב הלכה ו], וב"מנחה חריבה", וב"הערות".

ב. לשון התוספתא [סוטה ב ו] הוא: "משקדשה בכלי, תעובר צורתה [שינוי צורת

- אותה, כיון שהודתה, ותישרף מנחתה. (1)
 ב. ושבאו לה עדים שהיא טמאה, שאין משקין אותה, ומנחתה נשרפת. (2)
 ג. והאומרת איני שותה קודם שנמחקה מגילה, (3) שאין משקין אותה ומנחתה נשרפת. (4)

שנטמאו משקדשו בכלי, ותשרף, שהרי קדשה קדושת הגוף, ואינה יוצאת עוד לחולין על ידי פדיון.

ואלו סוטות שמנחותיהן נשרפות: (6)

כג-א א. האומרת טמאה אני לך. שאין משקים

ד. ב"קהלות יעקב" [זבחים ו], כתב: שדין "מנחת חוטא" דינה כחטאת, שאם מתו בעליה הרי היא מתה מהלכה למשה מסיני, וב"מנחת חוטא" — תישרף [ודלא כה"מנחת חינוך" מצוה קכה שכתב לא כן]; וכתב לדמות זה למנחת סוטה שמתו הבעל או האשה שתישרף; ונראה מדבריו שאותן מנחות נשרפות משום "חטאת שמתו בעליה", וסובר, שלענין זה נחשבים הן הבעל והן האשה כ"בעלים".

ה. ויש מי שביאר את ה"מנחת חינוך", שכשמת הבעל או האשה הרי לא עדיפי מהמנחות שבמשנתנו שהן נשרפות, [ראה "קרן אורה" שהובא באות ב], ובמשנתנו אין הטעם "חטאת שמתו בעליה", אלא כביאור המאירי שבאות א, והוא הדין התם; ואף שלשון הברייתא הוא: "הרי היא ככל המנחות ותישרף", הרי פירש רש"י שם: "ככל המנחות שאירע בהן פסול".

וראה מה שהביאו התוספות כאן בשם הירושלמי.

2. בכבא זו של המשנה, האריכה הגמרא לעיל ו ב.

3. על פי המשנה לעיל כ א, שלא נזכר שם שמנחתה נשרפת אלא קודם שנמחקה מגילה, אבל לאחר שנמחקה מגילה הרי מערערין אותה, ומנחתה נקרבת ולא נשרפת.

4. ראה מה שנתבאר בהערה על הכבא הבאה של המשנה.

6. א. המנחות נשרפות רק אם קרו הדברים הבאים אחר שקדשו בכלי שרת; ואם קרו הדברים הבאים אחר שקרב הקומץ, ראה ברייתא לעיל ו ב ובתוספות שם ד"ה קרב.

ב. בטעם שחילקה המשנה מנחות אלו ממנחה שנטמאת, יש מי שפירש על פי מה שכתב ב"דבר שאלו" [ראה הערה קודמת], דמנחת האומרת טמאה אני, ושהוא או היא אין רוצים בהשקאה, ושבעלה בא עליה בדרך, טעונות "עיבור צורה"; ולכן חילקתם המשנה ממנחה שנטמאת, שהיא הרי נשרפת מיד כיון ש"פסולה בגופה".

וראה עוד בהערה לקמן כג א בטעם שאמר התנא "וכל הנשואות לכהנים מנחותיהן נשרפות", ולא אמר "וכל הנשואות לכהנים", שהרי התנא מונה והולך את הסוטות שמנחותיהן נשרפות.

1. א. וכמבואר גם במשנה לעיל כ א לפי פירוש רש"י שם.

ב. כתב המאירי: "ואלו שמנחותיהן נשרפות, רצה לומר מפני שאין ראויות ליקרב ולא ליפדות ולצאת לחולין וכו', ולמנחת נדבה אינה ראויה, שאין מנחת נדבה באה שעורים".

ג. לעיל בברייתא שהובאה לעיל ו ב מבואר: שאם מתו הבעל או האשה מנחתה נשרפת, ובתוספות כאן תמהו: למה לא נזכרו כאן מנחות אלו?! וב"קרן אורה" יישב: שהם בכלל אומרת "איני שותה", או שאומר בעלה "איני משקה", כיון שמתו.